

gyűjtő: BELENCSEK SÁNDOR

gyűjtés ideje: 1979.

TART.: A HÓDOLTSÁG UTÁN ITHAKARÓT TÖRÖK

TELEPESEK

8 lap, 9 foto

FŐHORDÁSI MUTATÓ: KAPOSZMENTE

SAK MUTATÓ: XVII

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRBA'S

ATTUEZETUE AZ EOTS. LTK. 4219-es TETELE ALÓL

A földoltóság után itt maradt.

Török telepések.

A szárad elején a régi öregek szeltemben, horz-szában beszéltek ezekről.

Azt is mondták, hogy egyes falvakban csoportosan is maradtak Török telepések, úgy mint

Tgal, Tóponár, Kapospüta, Liköstöttös és egyes zselici faluban Simonfán, Morzgon, itt többen maradtak mint Szigetváron, más mint Morzgon.

mert az utólok nevei és a vonása is bizonyítja ezt.

Az arcvonásuk keskeny kiugró homlok nagy szeműre kiálló szemgolyóval, és nagy kampós orral, jó nagy szájjal szélesen. Formátlanok voltak.

A Török nevek.

Bizoberi = Kapospüta, Gyölle, Zselic, gyakori név

Frezik = Liköstöttös, Tgal, Zselic.

Sabian = Esoma, Zselic, Tóponár

Bali = Szétszórtan gyakori mindennütt

Geli = " " " "

Vandura = " " " "

Delibeli = Zselic, Tóponár.

Szuli = Morzgo, Zselic.

Szulinán = Zselic, Toluanémedi tanácselnöke

Piko = Simonfa, Kapospüta.

Rajzik = Tóponár

Sáhbó = Tgal, Zselic.

Landrak = Tóponár, Tgal.

A Törökök kiűzése után, miként maradtak itt?

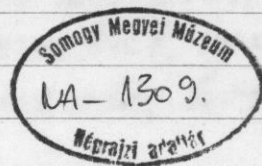
1. Az inváziós csapatok engedélyével, azok, akik nem zarnokoskodtak, a Magyarok ellen.

2. Akik már a Magyarokkal őrszere házasodtak, és nem követték el bűnözést ezek ellen.

3. Azok, akik megbújtak és az inváziós csapatok átmentek rajtuk.

A bűnözőknek később időben is felelnie kellett a tettéért. Különben is az inváziósok az ilyeneket ki is üzték, sőt le is kaszabolták őket.

A legtöbbje már nem is várta be őket hanem már előre elmenekültek és ezek irtásították.

a háttérüket a közelgő veszélyről és így 2.

menekültek meg.

A háttérben levő várakban már vártak is őket mert lovasfutárok jöttek és értesítették őket, és ellenállásra szólították fel őket.

Egy kevés kis ellenállás volt Kaposzentjakabon, Gombóváron, Tamási, Miklósváron és Koppányban. Ott ahol a legesélyesebb ellenállás volt, onnan mind kiűzték őket, a Török várőrségeit.

Voltak szívszörtán földvár erődítmények. Itt a csekély helyőrségi létszám otthagya az erődöt az inváziók közeledtével. Így mint a kaposvári a nyergesi, darói szőlőhegyen volt a cikóistóttói. Hölombóvárral szemben Napos felé. Kányafa földvár volt. Ezek lakóhelye cikóistóttói volt a nyergesi szőlőhegyi, Kaposvártól volt.

Ittala, Kaposvártól északra öt kilométerre volt az elsőhetényi földvár, Itt nem voltak Magyarok. csak esúpan Török lakások. Ezeket mind kiűzték az a fellelőssel, hogy ott kiűzték a Magyarokat, mert még ~~semmi sem volt~~ mert még annyi sem volt, hogy a Törököket kiszolgálja.

Elsőhetény így lett a budapesti piaristák agrár püztája. Naposvári gazdag falu lett mert a száraz elején agrárpüszta parcellázás volt.

Az általaános zingorizációról hírhedt falu volt amely az ember telenséggel párosult.

Cikóistóttói közepes földműves parasztfalu lett. és kapott sváb telepéseket is ennek folytán sok volt itt zsellér akik Gombóváron a varúton keresték meg a kenyerüket, és a varút után boldogultak.

A mellék hegyeken maradtak Török családok, akik idővel beolvadtak a Magyarok köré. Felvették a katolikus vallást és ezzel már Magyarok is lettek és akkor, amikor bejött a református vallás akkor ezek nem léptek be hanem megmaradtak katolikusnak. Sőt a katolikus egyház körében is sokan szerepeltek mint módosabb parasztek.

A mai Töröktelepesekről általában.

Rendszeresen 1954-ben kezdtem kintatni, figyelni a Török nevűeket, sőt még a Török arvonásniakat is, akik az anyai ágon elszakadtak a Török-névtől.

Figyelve azt, milyen az életkörülményeik, az erkölcsi magatartásuk, viselkedésük, és a társadalmi beilleszkedésük, hogy általában milyen volt az előmenetelük.

Az életkörülményeik önző, nagyra törő volt úgy, hogy általában gyarapodtak, és vagyonosodtak is mint földművesek középparasztokká váltak, és ennek folytán községi elöljárók, iskolászeiki, és egyházközségi tagok lettek.

Rendszeres anyagi viszonyok között éltek, és az általános magyarság körött társadalmilag magasabbak voltak.

A társadalmi, erkölcsi viselkedésük önhatalmanszerűen felfüggesztetlen kielégésre hajlamosak voltak.

A törvény szabta magatartásukat bizonyos fokig nem is tartották be.

Időnként zsúgori fővények voltak.

A szajhagyomány szerint eleinte nehezen illeszkedtek be a Magyarországi körre, mert a magyar nép idegenkedett tőlük kissé mert régi ellenségét látták bennük és a házasági kötései kapcsolatuk kissé hátrányos volt, több fél órával fogva.

Pérsben azért is mert jóval formátlanabbak voltak mint a magyarok, és azért is mert régi ellenségét látták bennük, amint már említettem.

Többször is Tgálon hallottam azt is, hogy gyakori volt közöttük a szajhagyomány és a házasági kapcsolatot az is akadályozta.

A lánykérés alkalmankor a házasulandó fiataloknak bele kellett behelni egymás orrába, hogy meggyőződjenek arról, hogy egyik-másik fiatalnak nem-e bűdös a szája.

A szájhagyomány szerint. Volt egy ilyen hőbor-
tos legény, aki határozottan kijelentette azt, hogy
-: Én nem szagolgatni jöttem ide, hanem látni
kérni. Az, aki szagolgatni akar, az csak szagolja
ért. Dúcsapott a feükére és távozott.

Ahogy hallottam ezt mindjárt rá gondoltam
arra, hogy az ilyen anekdóta fele adat tovább
él mint a rendszer életforma.

Hasonló volt a régi iratok adataival, amelyben
már csak az anekdóta szövegek éltek.

Mindenek dacára nem maradtak piortában,
sem az ifjak, sem a hajadonok, mert az anyag i-
oldal is vonzotta őket.

Voltak egész napjainkig olyan anyagias hűb-
migy verek, akik azt mondták, hogy nem baj
az ha akármilyen csunya is, ha csak egy kissé
szébb mint az ördög, csak vagyona legyen.

A török katonai főbb helyeken többet szemre-
velt a Magyar nép mint a szomszédos mellék
falvakban.

Uvaldos törökök voltak Toponáron, Tsalon, és
Kupopulán, Eikoistötösön.

És is mutatja azt, hogy a főbb katonai helyeken
nem maradtak Török családok

A felsorolt négy községben vissza maradt
Török családok, idők folyamán beolvadtak a Magyar-
ság köré, és a nevük, és a vonásuk még ma is
felismerhető.

Érek az itt maradt Török népek generációról-
generációra fölfelé kapaszkodtak is tilnyomó-
résük középparasztokká lettek. úgy, hogy a
Rákosi fele kútlak listán ezekből sokan
szerepeltek.

A napjainkig meglátszott az, hogy nem szol-
ga nép volt. mert iradalmi híresnek nem
mentek el. esetleg csak kevesen. Más alkalmazzott.
kint sem mentek el mint alkalmi napzá-
mosként sem ellenjtek.

Egyes Magyarok azt állították rólik, hogy azért boldogultak jobban a török leszármazottak mert maradt a kezük között kincs.

Éz a beállítottasig nem hiányzó mert azok a törökök akiknek kincsei voltak, azok azt el is vitték magukkal, azok akik itt maradtak, azoknál nem volt rejtett kincsük, mert azoknál sem volt mindegyiknél kincs, csak az erőszakos fejesebuck mert azok között is volt alsóbb réteg.

Az a török fejeseknek auzi kincse volt, hogy nem tudta láthaton sem elvinni az azt elrejtette bizonyos hezekre. Az itt maradt törököknek a kezében soha seuki nem látott kincset.

A kincseket elvitték a kincsek volt még be sem várta az invázios csapatokat.

Azról is sok monda keringett, hogy egy köböl faragott kecske üres belsejébe pénzt aranyat, ezüstöt rejtett a török telé a kecskét, és kulccsal lezárta és amikor lecsendesedett a lipkör, évek múlva vissza jött, és a falú végen heverő kecskét kulccsal kinyitotta és elvitte a kincseket délvidékre.

Azt is mondták rólik, hogy bizonyos hezekre eláított kincseket felásták és az álruhás török elvitte.

Az álruhás, halász pisztor, koldús ként jött vissza az eláított kincseiért.

Ahogy Dombóvárról kiűzték a Törököt úgy Dombóvár igen néptelenmé vált úgy, hogy a szőlőhegyen több Magyar lakott mint bent a községben. és csak később népesedett be.

A régi lakókból csak a törzsokökös parasztlak maradtak meg itt, és csak a szabadságharc után népesedett nagyfalúvá.

A szabadságharc idejére már a törökségnek nyoma sem maradt, de még a kit romszidos török faluban sem. A katolikus vallást ahogy felvették úgy meg is maradtak katolikusnak, nem igen tértek át a reformációra.

Ahogy a szájhagyomány említi, a török nép nem szelge népek maradt itt, mert vagyonos parasztokká váltak, sőt a későbbi időben tanultak is vezető állásúak is jól szerepeltek.

Ahogy megmaradtak katolikusnak, ok vallásrajongók sem lettek. A papi névsort is figyeltem meg láttam, hogy papnak sem pályáztak mert ilyen nevűek ott sem szerepeltek.

Tehát erőszakos természetűek voltak és a sikert a vállalkozó szellemben értik el.

Nimustelen szepien, elemiző szepien kevés volt. Közöttük. A kútatis azt is mutatja, hogy szőlőhegyi lakók is voltak török ültetők, de ott a tanyai hegyköz- ségben is ők voltak a letehetősebb lakók, sőt a hegy- köziségi előjárói vezetéseben is ők voltak az előjárók.

Az arány számukhoz képest sok volt a kézmű ipa- ros pl szabó, lábbeli készítő, takács, kovács ezekből alakultak

Ahogy fent említve vállalkozó szelleműek voltak

A szárad elején volt egy házaló istoriás ember, aki énekelte, jósolt, és nyomdai füzetkékkel kísérelte el a bűcsűjéző helyeken is megjelent, az öregedő

Szüli bácsi Moxigó községből, aki, a keresek körül nyíltan elismerte, azt, hogy ő Török kivadik

En. e- sorok írója is láttam a szárad elején 903-46

és a házaknál behínyt szemmel jósolt, és jövendölt a világ végéről és népiannító bűtársékokat is mon- dott pl Süt a nap és sötétség lesz, fúj a szél és sem- mi meg nem marad és végül a víz elborít min- dent mert a föld megváltoztatja a forgását és a több kilométer vartag jég elolvad és a víz elbo- rit mindent Stb

Az öreg Szüli Moxigón 16 holdas paraszt volt és a családja dolgozott a paraszti gazdaságban, és az öreg vitte haza a környéki adományokat

Tehát módos paraszt volt, és a jó nép hiszékenységéből vitte haza a cüccöt.

Tehát a nehezebb munka élen sem küzdöttek és azt is mondták rólok, hogy ott ahol pl mint Pécsen meg- maradt a Török mevet azt sokan a Török

ivadikok vidékről is sokan látogatták amely azt bizonyítja, hogy még bizonyos ideig bírtott beünni a törökök.

Ahogy a gyűjtés közben figyeltem nincstelen öreget és papot sem találtam közöttük.

A hódoltság utáni idők Törökjei

A szájhagyomány szerint az itt maradt Török népek még erősen bírtak abban, hogy a Török uralom pár évtized alatt visszatér Magyar országra.

Azok a Magyarok, akik nem tisztelték már a Törököket, sőt már elbűkött népnek tartották őket, azokat leintették egyes Török ivadikok és bíralmasan ijesztgették őket, hogy még a Török hatalom visszatér, és a Török felhold ragyogni fog még, és akkor jaj lesz a Törököket hántatmazóknak.

Ezzel a témával aszembre intették őket, ment rettegve gondoltak ennek a vissza térésére.

Azon időben a törökivadikok dolgoztak, harcoltak az életért és ezzel fölfelé kapaszkodtak.

A Török nyelvjárás jó pár évtized alatt eltűnt és így elég jól beolvadtak a Magyarság köré, és a későbbi időben már nem is ismerték az art, hogy ők Törökivadikok, mert csak ezután érték el a Magyarság idepenkedése megszűnését, és így titokban tartották a Törökségüket.

A Magyar irodalom is olyan keveset beszél erről a történelemről. A mai könyvtárakban keveset is egyet kaptam a Budapesti néprajzi Múzeumban "Utmutató a történeti népköltészetben".

Katona Imre kiadásában, amely igen hasznos és értékes volt részemre a kis broszúra könyv mert a népi szájhagyományt alátámasztotta és megerősítette.

A budapesti népr. múzeumban és a kaposvári múzeumban mondták, hogy a könyv már meg van és a szájhagyomány kell ezekhez. Csak az a kár, hogy eddig senki nem gondolt arra, hogy felgyűjtse ezeket

a népcélti vonatkozásait a közel 300 éves szájhagyomány már napjainkig teljeren elmutt. A kutatás közben beszéltem több ilyen Törökös nevű egyémmel, akik meg is örítették a Török vonásokat is beszédükben feltűnt, hogy nyersebb modorúaknak tűntek fel mint az ittlag magyarok. Szóvalon beszéltem Landrák Péterrel, Sáhó Miklóssal Joponáron Bajzik Józseffel. Kapospükán, Lukóstöt-tőson, Gombóváron, szőlőhegyi lakókkal Deli, Izali, Izolderi, Piko nevűekkel és csak a Morigó-i Szüli bárnival együtt 4-en ismerték el azt, hogy ők Törökivadékok. A Szüli bárn behűnyt szemmel nyiltan hauptoztatta, hogy ő Törökivadék. Ezen őrepet, ha, akkor megkérdezték volna akkor sokat mondott volna ezekről. Megjegyzem azt, hogy a házasság révén kit ilyen Törökös csaladdal rokonságra keveredtem és az adta nekem az ötletet, hogy erről dolgozást készítsék, amelyet 1954ben kezdtem kutatni. A legtöbb adatot aróktól kaptam, amelyek itt felsorolva vannak.

Össze állította Gyelencsér Sándor márványol.
 önk néprajzi gyűjtő

Gombóvár 1979 június 14 én

2 db fénykép csatolva

4219.

4219

4219

Simon Lajosné
szül Horvith Mária
1900 - 1978. 7. megyei-
kefej 1978 II. 5. évi

Keszthelyi

4219

4219

4219

4219

